

PB-PP
BELGIE(N)-BELGIQUE

Sint-Guthago Tijdingen

Maandelijks ledenblad van de
Geschied- en Heemkundige Kring

Sint-Guthago

Nr. 554

P209467

februari 2024

Lidmaatschapsbijdrage België : 25 euro op rekening : IBAN BE82 8601 0615 5768;
BIC code: SPAABE22 (Centea). Lidmaatschapsbijdrage buitenland : 30 euro.
Uitgever : Fons Theerens, Jan Devischstraat 109, 8300 Knokke-Heist
Postkantoor van afgifte: 8300 Knokke-Heist 1

Geschied- en Heemkundige Kring Sint-Guthago

Werkgebied : de Zwinstreek

Lid van Heemkunde West-Vlaanderen vzw

Maatschappelijke zetel : Fons Theerens, Jan Devischstraat 109,
8300 Knokke-Heist

Correspondentieadres : Caroline Terryn, Kasteelstraat 69, 8340 Moerkerke

Het Bestuur :

Erevoorzitters :

François baron van der Elst, Spegelsweg 2, 8340 Oostkerke

Voorzitster :

Caroline Terryn*, Kasteelstraat 69, 8340 Moerkerke, tel 050 500651

caroline.terryn@telenet.be

Ondervoorzitter en kringarchivaris :

Marc De Meester*, Waterstraat 2d, 8300 Westkapelle, tel (050) 627486

de.meester.marc@skynet.be

Secretaris :

Fons Theerens*, Jan Devischstraat 109, 8300 Knokke, tel (050) 625309

fons.theerens@knokke-heist.eu

Penningmeesteres :

Nicole Vanden Weghe, Vissersstraat 22, 8340 Moerkerke, tel (050) 500180

Hoofdredacteur Rond de Poldertorens :

Noël Geirnaert*, Hugo Verrieststraat 5, 8000 Brugge, tel. (050) 336940

fangeirnaert@skynet.be

Leden :

Etienne Decaluwé, Keuvelhoekstraat 54, 8300 Knokke, (050) 601023

etienne.decaluwe@gmail.com

Johan Deckers, De Terp 8, 8301 Knokke-Heist, tel 0487 907771

johan.deckers@skynet.be

Thomas Hoeberigs, Westkapelsesteenweg 71, 8380 Dudzele, tel 0474 597158

thomas.hoeberigs@knokke-heist.be

Jan Hutsebaut, Berg 59, 9950 Waarschoot; jan.hutsebaut@damme.be

Jan Kamoen*, Vissersstraat 22, 8340 Moerkerke, tel (050) 500180

jankamoen@skynet.be

Jan Tilleman, Kleine Molenstraat 1A, 8380 Dudzele, tel 050 604135

jan.tilleman@telenet.be

* Zijn tevens lid van de redactieraad Rond de Poldertorens en St.-Guthago Tijdingen

Lezing “De symboliek in Jan van Eycks Kanunnik Joris van der Paele” door Jean Luc Meulemeester

Wanneer : zondag 25 feb 2024 om 10 u.

Waar : Hoofdbibliotheek Scharpoord, Maxim Willemspad 1, 8300 Knokke-Heist.

Tot de voornaamste schilderijen van het Brugse Groeningemuseum behoort het paneel “Kanunnik Joris van der Paele aanbidt Jezus in aanwezigheid van O.-L.-Vrouw, Sint-Joris en Sint-Donaas” door Jan van Eyck. Het werd al tientallen keren bestudeerd en honderden artikels verschenen over dit schilderij.

Toch geraakt de Bruggeling er niet op uitgekeken: massa's details, zo geraffineerd en zo realistisch. Alleen over de iconografie, de symboliek en de iconologie kan je uren vertellen. En er blijven vragen over. Waar hing het precies in Sint-Donaas? Waarom houdt de heilige een kruisstaf vast? Waarom werd het in de achttiende eeuw betiteld als de aanbidding van de wijzen? Waarom is het besteld? En zoveel meer ... en misschien geeft Jean Luc Meulemeester tijdens deze voordracht al de antwoorden op die vragen!

Jean Luc Meulemeester studeerde 'Kunstgeschiedenis' en 'Pers- en communicatiewetenschappen' aan de Gentse Universiteit. Zijn licentiethesis over de Brugse barokschilder Jacob van Oost verscheen in 1984 in boekvorm. Het was het eerste in een hele reeks boeken, waarvan de recentste zijn *Jan van Eyck en Brugge en Tafelen in een bad en ietsje meer... Brugse Stoven tijdens de middeleeuwen*. Dat gaat over badhuizen en bordelen.

Beroepshalve was hij diensthoofd cultuur in Oudenburg. Daar stimuleerde hij o.m. de oprichting van het Romeins Archeologisch Museum. Hij bouwde er meer dan twintig tentoonstellingen over het Oudenburgse verleden en de Romeinse aanwezigheid in onze gewesten op. Dikwijls waren de expo's vergezeld van een catalogus. In 2014 stichtte hij de 'Erfgoedkring 8460 Oudenburg'.

Daarnaast gaf hij les geschiedenis en kunstgeschiedenis aan de Hotel- en Toerismeschool Spermalie en aan het Grootseminarie in

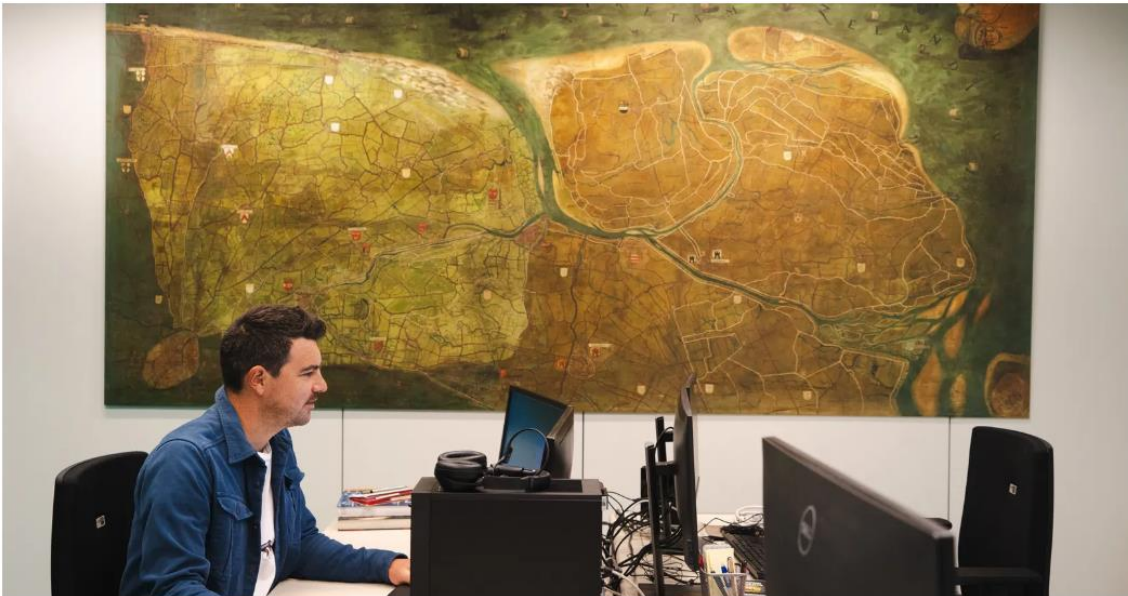
Brugge. Ruim veertig jaar doceert hij diverse vakken in de gidsenopleiding(en) in Brugge.

Hij is ook al jaren voorzitter van de 'Brugse Belofte'. Deze processie trekt al sinds 1304 jaarlijks op 15 augustus door de Brugse straten. Hij adviseerde bij andere historische stoeten en processies en schreef een boek over West-Vlaamse processies.

Jean Luc Meulemeester was meer dan 20 jaar voorzitter van de redactie van het Kunsttijdschrift Vlaanderen, tot de 'gedwongen' verdwijning van het tijdschrift in 2018. Sinds 2020 is hij ook voorzitter van de Kon. Academie voor Archeologie en Kunstgeschiedenis van België. Intussen publiceerde hij meer dan vijfhonderd artikels in diverse tijdschriften uit binnen- en buitenland.

Geschilderde kaart van het middeleeuwse landschap ten noordoosten van Brugge erkend als Vlaams Topstuk

De geschilderde kaart van het Brugse Vrije' (1571) van Pieter Pourbus mag zich vanaf nu Vlaams Topstuk noemen. Archeoloog Jan Trachet (Universiteit Gent) toonde aan hoe bijzonder waardevol de kaart is.

Pieter Pourbus kreeg in 1561 de vraag van het Brugse Vrije, de grootste en rijkste kasselrij van het Graafschap Vlaanderen, om een kaart te schilderen van haar hele territorium. Pourbus werkte tien jaar lang aan zijn magnum opus en heeft hiervoor zelf meetwerk uitgevoerd. De geschilderde kaart van het Brugse Vrije' is een uitzonderlijk grote (23,6 m²) en één van de nauwkeurigste kaarten uit die tijd. Een bijzonder cartografisch document dat zijn

gelijke niet kent in Vlaanderen, en bij uitbreiding heel Noordwest-Europa.

Laatste getuige van middeleeuws landschap

'Pourbus' cartografisch oeuvre is, hoewel minder bekend dan zijn schilderijen en portretten, minstens even opzienbarend', vertelt dr. Jan Trachet (UGent) die als eerste de kaart diepgaand onderzocht vanuit een landschaps-archeologisch en cartografisch perspectief. Uit zijn postdoctoraatsonderzoek bleek dat Pourbus niet alleen een getalenteerd schilder was, maar ook een kundig cartograaf.

'Pourbus is de eerste kaartmaker in Vlaanderen over wie we met zekerheid kunnen zeggen dat hij triangulatie heeft toegepast. Driehoeksmetkunde was voor cartografie voor die periode erg vernieuwend', aldus Trachet. Bovendien blijkt ook de topografische inhoud op de kaart na archeologische evaluatie erg minutieus afgebeeld en dus heel waardevol voor verder historisch onderzoek.

Van de oorspronkelijke kaart blijft vandaag slechts een vierde van de totale oppervlakte gespaard. Het bewaarde fragment stelt het noordoostelijk gedeelte van het Brugse Vrije voor, van Brugge tot Zeeland (ongeveer de regio die onlangs nog erkend werd als het Landschapspark van de Zwinstreek).

Om verder onderzoek mogelijk te maken, heeft Digitaal Vlaanderen de kaart raadpleegbaar gemaakt op de website Geopunt en op het Geoportaal van het agentschap Onroerend Erfgoed, een portaal waar archeologen en erfgoedprofessionals en -vrijwilligers

historische kaarten kunnen raadplegen voor verder (archeologisch) onderzoek. De kaart is te raadplegen op geopunt: zoeken op 'lagen' en dan op 'historische kaarten' en vervolgens op 'Pourbuskaart'.

Bron: Eos Wetenschap

De topstukkenlijst bevat alle erkende en voor Vlaanderen zeldzame en onmisbare voorwerpen en verzamelingen. Eerder werd ook al de kaart van de Zwinstreek van Jean de Hervy uit 1501 op de lijst geplaatst. Een overzicht staat op de site:

<https://topstukken.vlaanderen.be/topstukken/>

Expo '300 jaar Oostendse Compagnie'

Tot en met 15 mei 2024 neemt de expo '300 jaar Oostendse Compagnie' u mee naar het begin van de achttiende eeuw, toen elk jaar een viertal zeilschepen vanuit Oostende voor een lange zeereis naar India en China (Kanton) vertrokken.

De eerste Oostendse Oost-Indiëvaarders vertrokken al in 1715, maar in 1723 besloot keizer Karel VI om de verschillende handelaars samen te laten werken in een echte handelscompagnie. Dat zou de kostbare exotische vracht beter beschermen tegen stormen en kapers op zee. De Generale Indische Compagnie – beter bekend als Oostendse Compagnie – was geboren.

Investeerders uit Antwerpen, Brussel en Gent, maar ook uit Oostende en Brugge, brachten het nodige startkapitaal bijeen. Het hoofdkantoor lag in Antwerpen, maar Oostende werd de thuishaven van de nieuwe Compagnie. Het is ook hier dat Aziatische goederen zoals specerijen, katoenen stoffen, zijde, porselein en thee verkocht werden. Vooral de theehandel werd een enorm succes: meer dan 50% van alle in Europa ingevoerde thee werd geïmporteerd door de Oostendse Compagnie.

Haar aandeelhouders werden beloond met een nettowinst van ca. 150%, de haven en de stad van Oostende bloeiden als nooit tevoren. Ook de Oostenrijkse Nederlanden in hun geheel plukten de vruchten van de herrezen maritieme handel.

Dat succes breekt hen zuur op. De andere buitenlandse handelscompagnieën doen er alles aan om de Compagnie te kelderen. Onder Nederlandse, Britse en Franse druk werd in 1731 de Oostendse Compagnie afgeschaft. Toch bleef Oostende nog lang een draaischijf voor Aziatische producten en groeide onze Stad-aan-Zee zelfs uit tot één van de belangrijkste havens in West-Europa.

Lange tijd hebben historici gedacht dat de Oostendse Compagnie een onbetekenende voetnoot was in onze geschiedenis. Recent onderzoek heeft echter aangetoond dat ze een veel belangrijkere rol heeft gespeeld in ons maritiem verleden. Het succes eeft zowel de beleidsmakers in Brussel als de commerciële elites doen beseffen hoe belangrijk de maritieme handel was voor onze welvaart. Vanaf 1748 zouden zij – de geest van de Oostendse Compagnie indachtig – zich inzetten voor de maritieme relance van onze gewesten. Tegen het einde van de 18de eeuw behoorde Oostende tot de belangrijkste Europese havens. De opgebouwde Oostendse maritieme know-how heeft na de heropening van de Schelde (1795) een belangrijke rol gespeeld in het heropstarten en de uitbouw van de scheepvaartactiviteiten in Antwerpen.

De tentoonstelling ‘300 jaar Oostendse Compagnie’ is samengesteld door de heemkring ‘De Plate’ en de Koninklijke Belgische Marine Academie. De expo gaat door in het Stadsmuseum, Langestraat 69, 8400 Oostende.

www.guthago.net

Pieterjan Deckers geeft op 24 maart 2024 de voordracht:
*Vikingen in de Lage Landen. Donderslag bij heldere hemel,
of kind aan huis?*